

In 1997, na tien jaar werk, kon het resultaat van het atlasproject aan de wereld getoond worden.

Duik in de geschiedenis

Ruim vier decennia Vleermuiswerkgroep Nederland

De Vleermuiswerkgroep Nederland bestaat meer dan veertig jaar. Penningmeester Saskia Roselaar en kersverse voorzitter Marga van der Tol doken samen de geschiedenisboeken in en spraken met een van de oprichters, Herman Limpens.

Saskia Roselaar en Marga van der Tol

De Vleermuiswerkgroep Nederland, vaak kortweg 'VLEN' genoemd, kent een geschiedenis van meer dan veertig jaar, ook al droeg zij niet al die tijd dezelfde naam. Vanaf 1976 bestond er al een Commissie voor Onderzoek en Bescherming van Vleermuizen binnen de Zoogdierverseniging (destijds nog VZZ geheten). Deze hield zich bezig met tellingen van overwinterende vleermuizen, het zoeken naar kraamkolonies en het bijhouden van losse vondsten. In augustus 1984

werd daarnaast Stichting Vleermuis Onderzoek opgericht. Wim Bongers, Wouter Helmer, Herman Limpens, Peter Lina en Aldo Voûte troffen elkaar toen voor het eerst om een plan voor onderzoek naar vleermuizen met batdetectors te bespreken. Uiteindelijk richtten Bongers, Limpens, Lina en Voûte de Stichting Vleermuis Onderzoek (SVO) op. Ook wel de Dr. Leo Bels Stichting genoemd, naar de vleermuisonderzoeker uit de eerste helft van de vorige eeuw.

Het atlasproject

Het doel van de SVO was om de verspreiding en ecologie van vleermuizen te onderzoeken en een verspreidingsatlas van Nederlandse vleermuizen te publiceren. Met subsidies van het Prins Bernard Fonds, het toenmalige Ministerie van Landbouw en Visserij en het Wereld Natuur Fonds ging men in 1986 van start met het Vleermuis Atlas Project (VAP). Het project had, naast het realiseren van een atlas, nog drie nevendoelen. Name-

lijk het uitvoeren van een systematische inventarisatie van de in Nederland aanwezige vleermuizen in hun zomerbiotoop (want in die tijd zagen we vleermuizen bijna alleen in de winter en op kerkzolders), het verkrijgen van inzicht in het landschapsgebruik, en het genereren van meer aandacht voor vleermuizen om zo de bescherming te bevorderen. De SVO maakte voor het atlasproject voor het eerst gebruik van batdetectoren. Daarmee was het een zeer baanbrekend onderzoek dat grote invloed heeft gehad op de manier waarop wij nu nog werken.

De SVO organiseerde de landelijke inventarisaties met behulp van een provinciale indeling. Er werden provinciale coördinatoren geworven die in elke provincie een eigen werkgroep hadden. Hun rol was om het onderzoek per provincie te coördineren en aanspreekpunt te zijn voor vragen. Daarmee konden ook vragen van provinciale overheden goed worden aangepakt. Er kwam een landelijk proco-overleg en ook een VAP-dag voor de vrijwilligers. Het atlasproject heeft in zo'n tien jaar tijd ca. 46.000 waarnemingen verwerkt en in 1997 verscheen uiteindelijk de Atlas van de Nederlandse vleermuizen.

Daarnaast bleef de COVB, als werkgroep van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, de gewone werkzaamheden doen, zoals wintertelwerk en beschermingsthema's.

De VLEN

Toen het werken met batdetectoren eenmaal gemeengoed was geworden en de COVB en de VAP steeds meer samenwerkten, zijn beide groepen weer samen verdergegaan. En zo ontstond in 1991 de VLEN. Naast het atlaswerk met subsidie van de overheid – niet btw-plichtig – ging SVO ook opdrachthinventarisaties doen – wel btw-plichtig. Daarom werd Stichting Vleermuis Bureau (SVB) opgericht. Toch leefde bij de Zoogdiervereniging en VLEN de wens om nauwer samen te gaan werken, zodat de VLEN zich in 1996 aansloot bij de Zoogdiervereniging als zelfstandige werkgroep. In 1999 is uiteindelijk ook de SVB samengegaan met de Zoogdiervereniging.

In 1998 organiseerde de VLEN voor het eerst de Europese Nacht van de Vleermuis in Nederland, in aansluiting op de European Bat Night van Eurobats. Door de aankondiging

in de *ANWB Kampioen* was dit een enorm succes, met meer dan 10.000 aanmeldingen. Sindsdien heeft de VLEN gefungeerd als coördinator voor de nacht, die sinds kort ook een eigen website heeft (zie ZoogdierDigitaal). Daar worden de excursies verzameld die door lokale vleermuiswerkgroepen en groepen als KNNV, IVN en dergelijke worden georganiseerd.

Het belangrijkste doel van de VLEN is om informatie te verschaffen over vleermuizen in Nederland, zowel aan het algemene publiek als aan vrijwilligers, vleermuiswerkers, ecologisch onderzoekers en anderen die tijdens hun werk met vleermuizen te maken krijgen. Het voornaamste orgaan daarvoor is de website www.vleermuis.net. Ook worden vragen per mail beantwoord en ontvangen leden twee- à driemaal per jaar de VLEN-nieuwsbrief, met daarin nationaal en internationaal nieuws over vleermuizen. Ook organiseert de VLEN ieder jaar op de laatste zaterdag van oktober de VLEN-dag, waar Nederlandse vleermuisonderzoekers verslag doen van hun laatste werk. De VLEN heeft momenteel zo'n 700 leden, die overigens geen contributie betalen. Vleermuiswerkgroep Nederland is dus, na ruim veertig jaar, nog altijd springlevend.

Saskia Roselaar en Marga van der Tol zijn actief in de Vleermuiswerkgroep Nederland.

Boven: Excursie tijdens de Nacht van de Vleermuis bij de Genneperparken te Eindhoven. Foto Frans Hijnen
Onder: VLEN-dag in Velp, 2016. Foto René Janssen